

www.dereta.rs

Biblioteka
dereta vam predstavlja...

Kader Abdolah

DŽAMIJSKA
KUĆA

Prevod s holandskog
Ivana Šćepanović

Beograd
2009
DERETA

Copyright © Kader Abdolah, 2005
Uitgeverij De Geuvs bv, Breda

All rights reserved

© Ovog izdanja dela i prevoda Grafički atelje *DERETA*
do 4. juna 2013. godine

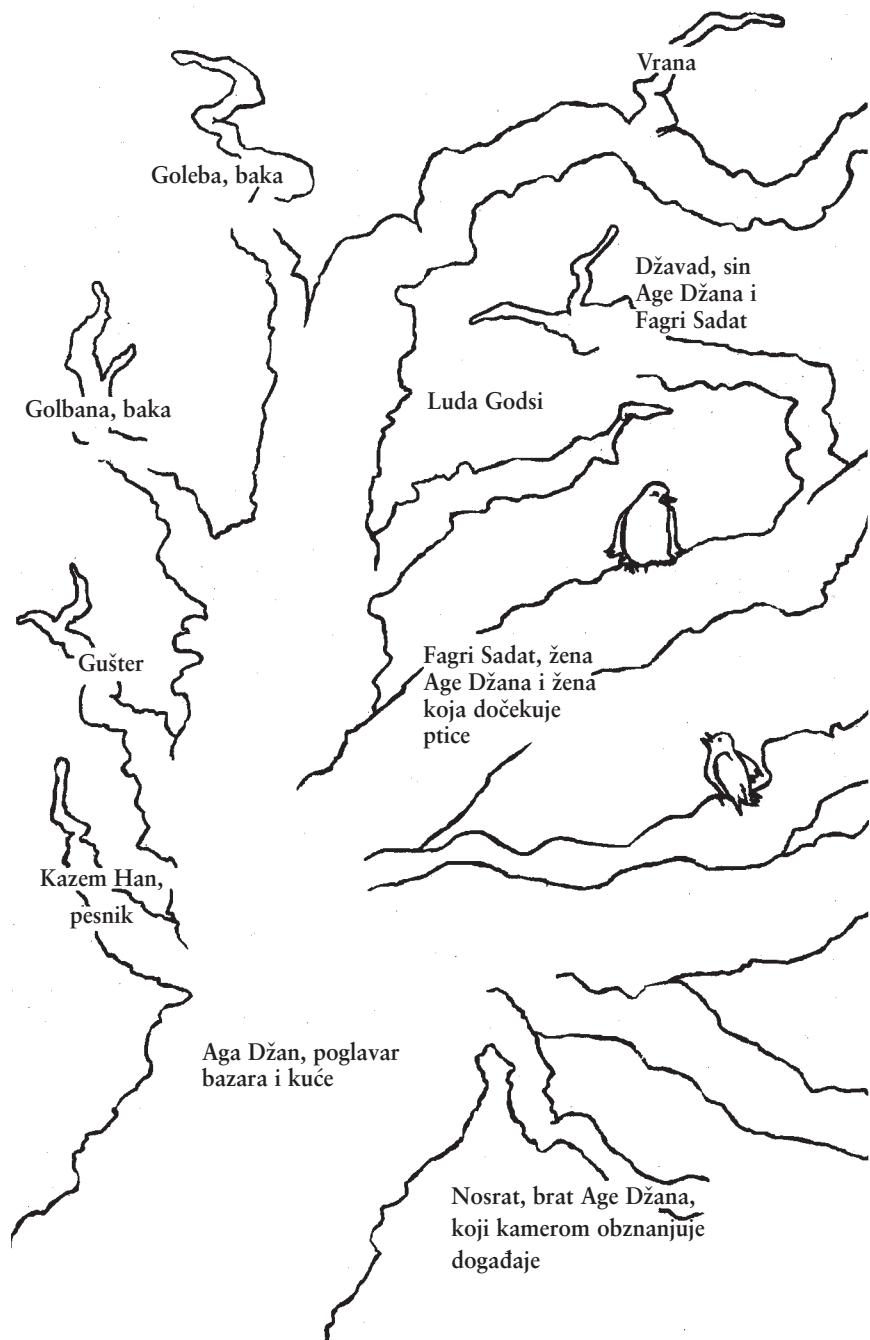
Naslov originala
HET HUIS VAN DE MOSKEE
Kader Abdolah

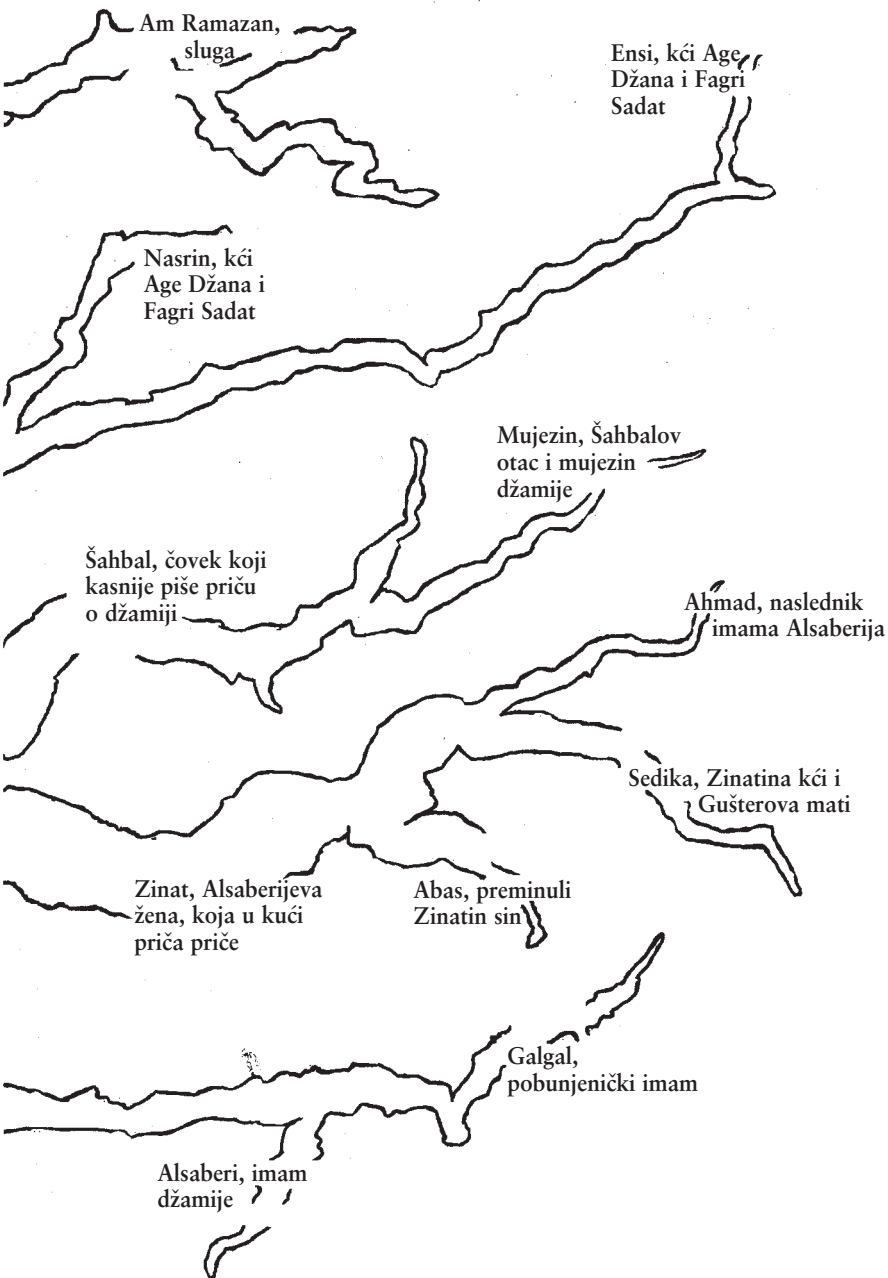
Deze uitgave is mede tot stand gekomen dank zij een subsidie van
het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds

Ova knjiga je izdata zahvaljujući pomoći Holandskog fonda
za literaturu i prevodilačku produkciju.

Agi Džanu
da bi mogao da ode

„Noen waal Galam wa ma jastaroen:
Tako mi pera i onog što njime pišeš.“

Pero

M r a v i

Alef Lam Miem. Bila jednom jedna kuća, stara kuća, koja se zvala džamijska kuća.

Kuća je bila velika, imala je trideset pet soba. Vekovima su tu živjele porodice u krvnom srodstvu koje su bile u službi džamije.

Sve sobe su imale neku funkciju i odgovarajuće ime, na primer: kupolska soba, opijumska soba, soba za pričanje priča, ćilimska soba, bolesnička soba, bakina soba, biblioteka i vranina soba.

Kuća se nalazila iza džamije, prilepljena uz nju. U jednom uglu unutrašnjeg dvorišta nalazilo se kameno stepenište, koje je vodilo na krov preko koga se moglo otići u džamiju.

Na sredini dvorišta bio je ribnjak, šestougaoni bazen gde su pre molitve umivali ruke i lice.

Kuća je pružala utočište porodicama trojice rođaka: Age Džana, trgovca koji je vodio tradicionalni bazar u gradu, Alsaberija, imama kuće, koji se nalazio na čelu džamije i Age Šodže, mujezina džamije.

Bilo je to jednog petka ujutru početkom proleća. Sunce je sijalo prijatno, a vrt je mirisao na zemlju, drveće se osulo mladim listićima. Biljke su dobijale prve pupoljke. Ptice su letele s grane na granu i pevale vrtu. Dve bake su raščišćavale osušene biljke od prošle zime, a deca su jurcala i skrivala se iza debelog drveća.

Odjednom se ispod starih zidina pojavi ogromno mnoštvo mrava i prekri stepenik kraj starog kedrovog drveta mrkim pokretnim

ogrtačem. Hiljade mladih mrava koji su prvi put ugledali sunce i osetili na leđima njegovu toplotu tiskale su se i sudarale.

Kućne mačke ležale su pored ribnjaka i s rastojanja zaprepašćeno posmatrale pokretnu masu. Deca prestadoše da se igraju i zagledaše se u čudo koje se kretalo po stepeniku. Ptice više nisu pevale, ali su se spuštale na grane nara i izvijale vratove prateći pogledom mrave.

„Hej, bake“, povikaše deca, „dođite da vidite!“

Bake koje su poslovale na drugom kraju vrta nisu odgovorile.

„Dođite da vidite, milioni mrava!“, uzviknu jedna od devojčica.

Bake pridoše.

„Ovo još nikada nisam videla“, reče jedna.

„Ni čula ni videla“, reče druga baka.

Od zaprepašćenja staviše ruke na usta. Masa mrava postajala je svakog trena sve veća i već je prekrila stepenik, pa se tuda više nije moglo prići ulaznim vratima.

Deca odjuriše u radnu sobu Age Džana na drugom kraju unutrašnjeg dvorišta.

„Ago Džane! Dođite! Upomoć! Mravi!“

Aga Džan razmače zavesu i pogleda napolje.

„Šta se to dešava?“

„Dođite načas. Ubrzo više nećemo moći da uđemo u kuću, mravi su se uputili unutra, milioni mrava!“

„Dolazim!“

On prebaci preko leđa dugačku halju abu, stavi šešir i pođe s decom.

Aga Džan je svašta doživeo u toj kući, ali takav prizor još nikada nije video.

„Ovo me podseća na Proroka“, reče deci, „mora da se događa nešto izuzetno, inače ne bi tako masovno izašli. Ako bolje oslušnemo, možemo ih čuti kako razgovaraju. Ne razumemo njihov jezik. Prorok Sulejman je umeo da razgovara s mravima, ja ne. Mislim da se nečim bave, da je to neka vrsta svečanosti, ili je zbog proleća došlo do promena u mravinjaku.“

„Smisli nešto!“, reče Goleba, mlađa baka. „Vrati ih u mravinjak.“

Aga Džan kleknu, stavi naočare i stade da proučava mrave izbliza.

Onda se umeša Golbana, starija baka: „Pročitaj suru o Sulejmanu kad razgovara s mravima koji su prekrili čitavu dolinu pa Sulejman i njegova vojska nisu mogli da prođu. Ili uzmi *Al Namal*, suru u kojoj Prorok razgovara s pticom Hodhod u trenutku kada mu ptica donosi ljubavno pismo kraljice od Sabe.“

Deca su radoznalo čekala da vide šta će Aga Džan uraditi.

„Čitaj *Al Namal* pre nego što bude prekasno i zamoli mrave da se vrate u mravinjak.“

Deca pogledaše Agu Džana.

„Čitaj ljubavno pismo, ili će ti mravi ući u kuću.“

Zavlada tišina.

„Donesi Koran“, promrmlja Aga Džan.

Jedan od dečaka, Šahbal, odjuri prema ribnjaku, opru ruke, obrisa ih o krpu koja je visila na konopcu i odjuri u radnu sobu Age Džana. Vрати se s Koranom, koji pruži Agi Džanu.

Tražeci suru *Al Namal*, Aga Džan prelista knjigu i zaustavi se na stranici 377, povi se i poče da pevuši:

„Sulejman reče: ‘*Waa gala yaa ayo hannas elmana manegh altair waa gala yaa ayo hannas wa waarthe soleiman dawood wa gaale ya ayohannas olemana mantgal teir wa oteina men kolle sheean enna haza lahowa alfazl almobien waa hashre soleiman djnoede men aldjen walens wal teir fahme yoezeoen hatta eza atoe wa ella wa dannamal galat namalato ya ayohallnamal adgalo maskanajom la yahtamanakom soleiman wa djannaho wa hom la yasharoenwaa.*’“

Svi su gledali, svi su ćutali, svi su čekali da vide kako će se mravi ponašati.

Aga Džan je pevušio i duvao u mrave. Bake doneše grejač za čaj i baciše *esfand** u vatru, od čega se napraviše dva oblačića mirisnog dima. Kleknuše pored Age Džana na zemlju i stadoše da duvaju

* Seme mirišljave trave koje se baca u vatru da rastera zle duhove. (Prim. aut.)

dim na mrave, mrmljajući: „Sulejman, Sulejman, Sulejman, mravi, mravi, dolina, ptica Hodhod, ptica Hodhod, kraljica, Saba, Saba, Saba, Sulejman, Sulejman, Hodhod, mravi, mravi, mravi, mravi.“

Deca su napeto čekala šta će mravi uraditi.

Odjednom se mravi zaustaviše, izgledalo je kao da su stali da oslušnu, kao da su hteli da vide ko to pevuši i ko razduvava po njima mirisni dim.

„A sada, deco, idite. Vraćaju se. Ostavite ih na miru!“, reče Golbana.

Deca odoše na gornji sprat i kroz prozor nastaviše da gledaju da li će se mravi zaista vratiti.

Mnogo godina kasnije Šahbal je pričao prijateljima svoja sećanja na taj dan; tada je već bio napustio zemlju i živeo je u tuđini. Pričao je da je sopstvenim očima video kako su se mravi, poput dugih mrkih konopaca, povukli u rupe starog zida posle čitanja sure.

D ž a m i j s k a k u ć a

Alef Lam Raa. Godine su prolazile. Mravi više nikada nisu izašli u tolikom mnoštvu iz starog zida. Događaj je ostao još samo u sećanju kao uspomena. Bake su uveče, kao i obično, bile zaposlene u kuhinji. Uskoro će stići i Alsaberi, imam džamije. Onda će ga pripremiti za večernju molitvu u džamiji.

Stara vrana prolete iznad kuće i zagrakta. Pred kućom se zaustavi kočija. Golbana otvori vrata i propusti Alsaberija unutra.

Stari kočijaš pozdravi baku i odveze se. Bio je poslednji kočijaš, jer je opština zabranila kretanje konja po gradu. Opština je dala kočijašima taksije čim su dobili vozačke dozvole. Ali jedan stari kočijaš nije uspeo da dobije vozačku dozvolu. Posredovanjem džamije, dobio je od opštine dozvolu da radi za džamiju kao kočijaš. Jer Alsaberi je smatrao da je taksi nečist. Nije pristajalo imamu da se vozi taksijem kao običan građanin.

Alsaberi je nosio crn turban, što znači da je Muhamedov potomak, i dugačku mrku abu, halju kakvu nose duhovna lica. Upravo je prisustvovao bračnoj ceremoniji u nekoj istaknutoj porodici, gde je blagoslovio brak. Deca su znala da se imamu ne prilazi preblizu. Svake večeri stotine ljudi bi stalo iza njega da se moli. Niko nije smeo da ga dotakne pre molitve.

„Salam!“, uzviknuše deca.

„Salam!“, odgovori imam osmehujući se.

Kad bi deci doneo kesicu sa slatkišima, dao bi je jednoj od devojčica. Onda bi deca odjurila i pustila imama da produži u biblioteku. Ali kada su deca odrasla, nisu mu više trčala u susret. Imam je davao kesu bakama da sadržinu razdele deci.

Čim je imam Alsaberi ušao u kuću, bake oprae ruke u ribnjaku. Obrisaše ih i odoše u biblioteku da imama odvedu u kupatilo.

Sve se odvijalo u tišini. Jedna baka mu je pažljivo skinula turban i stavila ga na sto. Druga baka pomagala mu je da skine molitvenu halju i onda ju je kačila na vešalicu. Sam imam nije radio ništa. Nije doticao čak ni svoju odeću. Bake su se često žalile Agi Džanu: „Ne može to više tako. Nije ni normalno ni zdravo to što on radi, što zahteva. U ovoj kući još nikada nismo imali takvog imama. Lepo je kad je čovek čist, ali on preteruje. Ne dodiruje ni sopstvenu decu. I jede samo kašikom koju drži u džepu. Neće tako izdržati još dugo.“

Bake su pričale Agi Džanu sve što se događalo. I o tajnama kuće o kojima niko drugi nije smeo da zna.

Bake zapravo nisu bile prave bake. Bile su služavke kuće i živele su tu više od šezdeset godina. Bile su sasvim mlade kada ih je otac Age Džana doveo u kuću, i tu su i ostale. Niko više nije znao odakle su, nikada nisu pričale o svojoj prošlosti. Nisu se udavale, ali svi su znali da su održavale tajnu veznu sa stricem Age Džana. Kada bi dolazio u posetu, bile su njegove.

Bake su pripadale kući isto kao stara vrana, kedrovo drvo i podrumi džamije. Jedna je odgajila imama, a druga Agu Džana. Bile su pouzdanice Age Džana i čuvarke kućnih običaja.

Age Džan je trgovao ćilimima i posedovao je u gradu Sene džanu najstariju zgradu na bazaru, gde je za njega radilo više od stotinu ljudi. Imao je u službi sedam crtača koji su kreirali motive na ćilimima.

Bazar je grad u gradu. U njega se stiže kroz mnoge vratnice. Prava zbrka od ulica pokrivenih krovovima u obliku kupola. Stotine prodavnica splejenih jedne uz druge.

Bazari su vekovima bili najznačajnija finansijska središta zemlje. U zgradama su se smestile hiljade trgovaca, koji su uglavnom trgovali tkaninama, zlatom, žitom, ćilimima i obrađenim metalom.

Trgovci ćilimima uvek su imali presudnu ulogu u istoriji. Zbog jedinstvenog položaja, Aga Džan je imao vodeću ulogu, kako u džamiji, tako i na bazaru.

Ćilimi iz zdanja Age Džana bili su ukrašeni neverovatnim figurama i nepoznatim bojama. Ćilimi koji su nosili njegov znak vredeli su zlata. Stoga i nisu bili za svakoga. Posebni trgovci su ih mnogo unapred poručivali za sopstvene mušterije u Evropi i Americi.

Uzorci ćilima bili su jedinstveni u svojoj vrsti. Niko nije znao kako se došlo do tih neponovljivih figura i kako su izmišljene te predivne mešavine boja. U tome se krila snaga njegovog zdanja na bazaru i tajna džamijske kuće.

Još nije bilo nastupilo vreme kad je svaka kuća imala sopstveno kupatilo. U gradu je bilo nekoliko velikih kupatila. Prema tradiciji, muškarci iz džamijske kuće odlazili su u najstarije kupatilo i tamo je postojalo naročito mesto za imama džamije. Ali imam Alsaberi nije za to hteo ni da čuje. Nije hteo ni da kroči tamo gde su se desetine ljudi kupale. Razboleo bi se i na samu pomisao da se kreće go među ostalim muškarcima.

Zato je Aga Džan iznajmio zidara da u kući napravi kupatilo za imama. Zidari su imali iskustvo samo s tradicionalnim kupatilima. Zato je zidar iskopao rupu u sobi iza biblioteke i od nje napravio odlično kupatilo za imama.

Tog dana Alsaberi je kao uvek, u dugim belim gaćama, seo na kamen, a jedna od baka poli mu glavu toplom vodom.

„Hladno“, uzviknu on, „hladno!“

Bake se nisu osvrtaale na to. Goleba mu je sapunjala leđa, a Golbana je sipala vodu po njegovim leđima tako polako da ni kapljica nije prsnula.

Pošto je sapun spran s njegovog tela, bake mu pomogoše da uđe u kadu, koja nije bila duboka. On leže i nestade pod vodom

prilično dugo. Kad je ponovo izašao, lice mu je bilo sivo. Bake mu pomogoše da ustane. Odmah mu prebaciše veliki peškir preko ramena i struka i odvedoše ga do peći. On nerado skide mokre gaće i brzo obuče čiste. One mu obrisaše glavu, navukoše mu košulju preko glave, uguraše ruke u rukave. Onda ga odvedoše u biblioteku.

Smestiše ga u njegovu stolicu, proveriše mu nokte na svetlosti. Jedna baka mu je isekla uglove na noktima kažiprsta.

Onda ga obukoše, staviše mu turban na glavu, naočare na nos i obrisaše mu cipele krpom.

Sad je imam bio spremam da ide u džamiju. Golbana ode do kedrovog drveta gde je visilo staro zvono i poče da zvoniti.

Zvonjava je bila namenjena vrataru džamije. Čim bi začuo zvono, pojavio bi se na krovu, spustio se niza stepenice, prošao pored gostinske sobe i produžio u biblioteku.

Nikada nije video bake. One su se sklanjale iza polica s knjigama čim bi ušao u biblioteku, ali on ih je ipak uvek pozdravljao, a one bi uzvraćale pozdrav iza ormana. Vrtar je uzimao knjige koje je imam ostavio na stolu i pratio ga do džamije.

Vrtar je uvek išao napred i pazio da ne iskoči neki pas i napadne imama. Bio je imamov poverenik i jedini osim baka koji je smeo da ga dotakne. Vrtar je bio čist koliko i imam. Nikada nije išao u gradsko kupatilo. Kod kuće ga je žena kupala u velikom kablju.

Pred džamijom je skupina ljudi čekala imama da bi ga otpratila do molitvenog mesta. Bili su to oni koji su se molili uvek u prvom redu iza imama. Čim su videli da imam stiže, uzviknuli su: „Neka je pozdravljen prorok Muhamed!“

Stotine vernika koje su došle na molitvu u džamiju ustadoše pred imamom i oslobodiše mu put.

On ode na svoje mesto i sede, a vrtar spusti knjige na stočić pored njega.

Sad se još samo čekao mujezin, čovek koji je na najvišem pultu stare islamske propovedaonice u džamiji počeo da uzvikuje: „*Allaho Akbar! Allaho Akbar! Hajje allal salat!*“ Alah je veliki! Požurite na molitvu!“

Kader Abdolah
DŽAMIJSKA KUĆA

Prevod s holandskog
Ivana Šćepanović

Za izdavača
Dijana Dereta
David Dereta

Glavni urednik
Dijana Dereta

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Lektura i korektura
Nevena Čović

Prvo *DERETINO* izdanje

ISBN 978-86-7346-739-9

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2009.

Izdavač / Štampa / Plasman

Grafički atelje DERETA

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

w w w . d e r e t a . r s

Knjižare DERETA

Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

Banovo brdo, Dostojevskog 7, tel.: 011/ 35 56 445, 30 58 707

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.112.5-31

АБДОЛАХ, Кадер, 1954 –
Džamijska kuća / Kader Abdolah ; prevod s holandskog
Ivana Šćepanović. - 1. Deretino izd. - Beograd : Dereta, 2009
(Beograd : Dereta). - 355 str. ; 21 cm. - (Biblioteka Dereta vam
predstavlja ...)

Prevod dela: Het huis van de moskee. - Tiraž 1.000. - Autorov
rečnik persijskih/arapskih reči: str. 349–350. - Beleška o piscu i
delu: str. 353–355.

ISBN 978-86-7346-739-9

COBISS.SR-ID 169126668